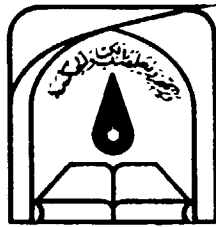
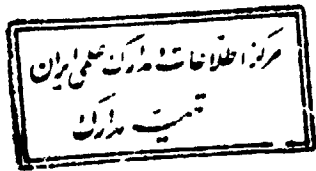

۲۷۹۷۹

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده کشاورزی

۱۳۷۸ / ۱۰ / ۲۰

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در

رشته ترویج و آموزش کشاورزی

عنوان:

بررسی عوامل مؤثر بر عضویت کشاورزان در تعاونیهای تولید روستایی
در قالب الگوی تلفیقی انتشار نوآوریها: مطالعه موردی استان فارس

تحقیق و نگارش:

محمد تقی احمدی

استاد راهنما:

دکتر غلامرضا پزشکی راد

۴۷۰۹

اساتید مشاور:

دکتر محمد عبداللہی

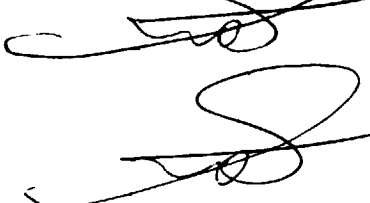

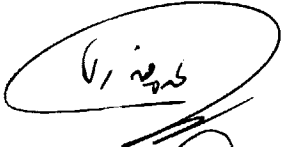

دکتر حسن صدیقی

مهر ماه ۱۳۷۸

۲۷۶۷۹

تاییدیه اعضای هیئت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضاء هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای محمد تقی احمدی
 تحت عنوان: بررسی عوامل مؤثر بر عضویت کشاورزان در تعاونیهای تولید روستایی ، در قالب الگوی
 تلفیقی انتشار نوآوریها: مطالعه موردی استان فارس
 را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهادات می کنند.

<u>اعضاء</u>	<u>رتبه علمی</u>	<u>نام و نام خانوادگی:</u>	<u>اعضاء هیئت داوران:</u>
	استادیار	دکتر غلامرضا پزشکی راد	۱ - استاد راهنما:
	استادیار	دکتر محمد عبداللہی	۲ - استاد مشاور:
	استادیار	دکتر حسن صدیقی	۳ - استاد مشاور:
	استادیار	دکتر حسن صدیقی	۴ - نماینده شورای تحصیلات تکمیلی:
	دانشیار	دکتر محمد چیدری	۵ - استاد ناظر:
	استادیار	دکتر جمال حسینی	۶ - استاد ناظر:

آیین‌نامه چاپ پایان‌نامه (رساله)‌های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان‌نامه (رساله)‌های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس مبتنی بخشی از فعالیت‌های علمی - پژوهشی دانشگاه است. بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش‌آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می‌شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان‌نامه (رساله)ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به مرکز نشر دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

کتاب حاضر، حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته: ترویج و آموزش کشاورزی است که در سال ۱۳۷۸ در دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر غلامرضا پزشکی راد و مشاوره آقایان دکتر محمد عبداللهی و دکتر حسن صدیقی از آن دفاع شده است.

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه‌های نشریات دانشگاه تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به مرکز نشر دانشگاه اهدا کند دانشگاه می‌تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می‌کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می‌تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشگاه حق می‌دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب محمد تقی احمدی دانشجوی رشته ترویج و آموزش کشاورزی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می‌شوم.

محمد تقی احمدی

تقدیم به:

روح بلند و ملکوتی فرهنگی متعهد و دلسوز، معلم عزیزم شادروان احمد باقری که عمر کوتاه خویش را صرف خدمت به تعلیم و تربیت فرزندان این مرز و بوم نمود و مرغ روحش ناباورانه در عنفوان جوانی، از خاک به افلاک پرکشید.

تمامی معلمین عزیزم که سفره علم و معرفت خود را از اولین سالهای دبستان تا کنون، سخاوتمندانه بر من گشوده و از زلال علم و چشمه سار دانش خویش سیراب نمودند.

تقدیم به:

باغبانان بوستان عشق و محبت و آموزگاران عرصه تلاش و همت، پدر و مادر مهربانم که تمام موفقیت‌هایم حاصل تلاشهای دلسوزانه و مرهون دعای خیر آنان است،

خواهران مهربانم که همواره سیراب از دوستیها و مهربانیهایشان بوده‌ام،

و

تمامی آنان که دوستم داشته‌اند و در طی نمودن این راه دشوار مشوق و مددکارم بوده‌اند.

تشکر و قدردانی

من علمنی حرفاً فقد سیرنی عبداً
(امام علی (ع))

سپاس بیکران خداوند یکتا را که بار دیگر در طی طریق علم و دانش یاریگر روان خسته ما شد و باغ وجود ما را به ضیاء دانائی و پرتو روشنایی بخش آگاهی زینت و طروات بخشید.

حقیر در پایان مرحله ای دیگر از مراحل بی پایان این راه پر فراز و نشیب از ایزد یکتا خواهانم تا مرا در انجام تعهدات انسانی و شرعی خود در قبال افراد جامعه و دانش اندک خویش و نیز طی نمودن دیگر مراحل این راه دشوار یاری دهد.

حال که به مدد الطاف الهی و همکاری و مساعدت اساتید گرامی کار انجام این تحقیق به پایان رسیده، بر خود لازم می دانم از یکایک عزیزانی که در انجام این پژوهش بنده را یاری نموده اند تشکر و قدردانی نمایم. اساتید ارجمند و بزرگوارم جناب آقایان دکتر پزشکی راد، دکتر عبداللهی و دکتر صدیقی که راهنمایی و مشاوره این پایان نامه را تقبل نموده و طی یکسال و نیم اخیر زحمات فراوانی را متحمل گردیده و همواره مرا از نظرات اصلاحی خود بهره مند نمودند؛

اساتید عزیزم جناب آقایان دکتر محمد چیدری، دکتر منصور شاه ولی و دکتر عزت الله کرمی که رفتارشان الگو و تشویق ها، راهنمایی ها و همکاریهایشان مشوقی بود برای ادامه این راه؛ استاد محترم جناب آقای دکتر حسینی که با مطالعه پایان نامه بعنوان استاد ناظر در جلسه دفاع از پایان نامه حضور پیدا نمودند؛

آقایان دکتر آگهی استاد محترم دانشگاه رازی کرمانشاه و دکتر ارجمندی، ریاست محترم سازمان شرکتهای سهامی زراعی و تعاونی های تولید روستایی وزارت کشاورزی، بخاطر مطالعه طرح اولیه تحقیق و ارائه نظرات اصلاحی و جناب آقای شهریور، مدیر کل محترم ترویج وزارت تعاون، بخاطر اطلاعات مفیدی که در اختیار اینجانب قرار دادند؛

سازمان کشاورزی و مدیریت نظام بهره برداری استان فارس، مدیران، کارکنان و اعضای محترم تعاونی های تولید روستایی استان فارس بخصوص جناب آقای مهندس محمدی (مدیر عامل محترم شرکت تعاونی تولید روستایی رامجرد) که همکاری صمیمانه آنان در انجام مطالعات میدانی و تکمیل پرسشنامه های تحقیق، شایان توجه می باشد؛

و بالاخره دوستان عزیزم آقایان مهندس آزادی، مهندس پیردشتی، مهندس امیرنژاد، مهندس مرادی، مهندس شمس الدینی، مهندس ابراهیمی، مهندس کرمی، مهندس مسائلی، مهندس مختاری، مهندس روستا و همچنین دوست عزیزم آقای بدیل محمدزاده کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی که در مراحل مختلف انجام تحقیق یاور و مددکارم بوده اند؛

در پایان سلامت، بهروزی و توفیق روزافزون یکایک این عزیزان را - چه آنانکه ذکر نامشان رفت و چه آنانکه مجال ذکر نامشان نبود - از درگاه ایزد یکتا خواستارم. امید آنکه ابعاد معنوی این قدرشناسی اندک ارمغانی باشد در قبال همکاری و همگامی آنان.

محمدتقی احمدی

تهران - مهر ماه ۱۳۷۸

چکیده

کشاورزی یکی از مهمترین بخشهای اقتصادی در جهان و ایران است که درصد بالایی از تولید و اشتغال را به خود اختصاص داده است، بهمین دلیل توسعه آن از اهمیت بسزایی برخوردار است. هر چند توسعه پدیده‌ای چند وجهی بوده و موانع تحقق آنرا نمی‌توان به یک عامل محدود نمود، اما به اعتقاد اکثر صاحب‌نظران مهمترین مانع توسعه بخش کشاورزی در ایران مسئله نظام بهره‌برداری یعنی کوچکی و پراکندگی اراضی کشاورزی و تعداد زیاد بهره‌برداران در این بخش است.

این مسئله بعد از انجام اصلاحات ارضی، در ایران بوجود آمده و از آن زمان تاکنون جهت رفع آن راه‌های گوناگونی ارائه و اجرا گردیده‌اند که بدلائیل مختلفی موفق نبوده و با شکست مواجه شده‌اند. در برنامه پنج ساله اول توسعه کشور، این مسئله مجدداً مورد توجه قرار گرفته و برای حل آن تشکیل تعاونی‌های تولید روستایی پیشنهاد گردیده است. تحقیق حاضر جهت بررسی عوامل مؤثر بر عضویت کشاورزان در این تعاونی‌ها، در محدوده استان فارس انجام شده است.

جامعه آماری تحقیق کشاورزان ساکن در روستاهای تحت پوشش تعاونی‌های تولید تشکیل شده در استان فارس از ابتدای برنامه پنج ساله اول توسعه تا پایان سال ۱۳۷۵ می‌باشند که از میان افراد این جامعه ۱۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای از دوگروه عضو و غیر عضو تعاونی‌ها به نسبت مساوی بعنوان نمونه‌های آماری تحقیق انتخاب گردیده‌اند.

این تحقیق از نوع توصیفی - همبستگی بوده، به روش پیمایشی با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه انجام گردیده است، تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده توسط نرم‌افزار SPSS در محیط ویندوز نشان داد که:

بین ویژگیهای فردی (بجز سابقه کار کشاورزی)، ویژگیهای اقتصادی (بجز میزان زمین، سطح زیر کشت و میزان مشارکت خانواده در کار کشاورزی)، و منزلت اجتماعی پاسخگویان با عضویت آنها در تعاونیهای تولید رابطه معنی داری وجود دارد.

بین ویژگیهای فردی (به استثناء سابقه کار کشاورزی)، ویژگیهای اقتصادی (بغیر از زمین، میزان مشارکت خانواده در کار کشاورزی و سطح زیر کشت) و منزلت اجتماعی پاسخگویان عضو و غیر عضو تعاونیهای تولید روستائی تفاوت معنی داری وجود دارد.

تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیره با روش گام به گام نشان داد که متغیرهای الگوی تلفیقی نسبت به متغیرهای دو الگوی نشر و ساختار مزرعه بیشترین قدرت تبیین کنندگی را داشته و ۷۸/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته را هشت متغیر زیر تبیین می کنند:

سن، عمل به توصیه های مروج و کارشناس، مشاوره شخصی با کارشناسان، افراد خانواده، سطح سواد، منزلت اجتماعی، شغل اصلی و میزان استفاده از ماشین آلات کشاورزی.

کلید واژه ها: نوآوری، تعاونی تولید روستایی، عضویت، الگوی تلفیقی، نظام

بهره برداری، الگوی نشر، الگوی ساختار مزرعه، استان فارس.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول: کلیات	
۲	۱-۱- مقدمه
۴	۱-۲- تعریف مسأله
۶	۱-۳- اهمیت موضوع
۷	۱-۴- اهداف تحقیق
۸	۱-۵- سنوالات تحقیق
۸	۱-۶- محدودیتهای تحقیق
۹	۱-۷- تعاریف عملیاتی
۱۰	۱-۸- محدوده تحقیق
فصل دوم: مرور ادبیات	
۱۴	۲-۱- مقدمه
۱۶	۲-۲- نگاهی به تعاونی‌های کشاورزی در جهان
۱۷	۲-۲-۱- تعاونی کشاورزی در اروپا
۲۱	۲-۲-۲- تعاونی‌های کشاورزی در قاره آمریکا
۲۲	۲-۲-۳- تعاونی‌های کشاورزی در آفریقا
۲۳	۲-۲-۴- تعاونی‌های کشاورزی در آسیا
۲۵	۲-۳- نظامهای بهره‌برداری و مسئله کوچکی و پراکندگی اراضی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۹	۲-۴- سازمانهای زراعی جمعی در ایران
۲۹	۲-۴-۱- بنه‌ها
۳۰	۲-۴-۲- شرکتهای کشت و صنعت
۳۱	۲-۴-۳- شرکتهای سهامی زراعی
۳۲	۲-۴-۴- شرکتهای تعاونی تولید روستایی
۳۴	۳-۴-۵- تعاونی‌های مشاع
۳۵	۲-۵- اهداف و وظایف شرکتهای تعاونی تولید روستایی
۳۶	۲-۶- مروری بر مطالعات انجام شده پیرامون تعاونی‌های تولید روستایی
۴۲	۲-۷- مدلهای ارائه شده در مورد پذیرش نوآوریها
۴۲	۲-۷-۱- مدل سنتی نشر
۴۸	۲-۷-۲- مدل ساختار مزرعه
۵۱	۲-۷-۳- مدل تلفیقی
۵۴	۲-۸- مروری بر مطالعات انجام شده در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش نوآوریها
فصل سوم: روش تحقیق	
۶۰	۳-۱- نوع تحقیق
۶۱	۳-۲- روش انجام تحقیق

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶۳	۳-۳- جامعه آماری
۶۳	۳-۴- روش نمونه گیری
۶۵	۴-۵- ابزار گردآوری اطلاعات
۶۶	۳-۶- روایی و اعتبار پرسشنامه
۶۹	۳-۷- متغیرهای تحقیق
۷۰	۳-۷-۱- متغیر وابسته
۷۰	۳-۷-۲- متغیرهای مستقل
۷۶	۳-۸- روشهای آماری تجزیه و تحلیل اطلاعات
فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته‌ها	
۷۸	۴-۱- توصیف یافته‌ها
۷۸	۴-۱-۱- ویژگیهای فردی
۹۱	۴-۱-۲- ویژگیهای اقتصادی
۹۷	۴-۱-۳- منزلت اجتماعی
۱۰۱	۴-۲- تحلیل یافته‌ها
۱۰۱	۴-۲-۱- همبستگی میان متغیرهای مستقل و وابسته
۱۰۱	۴-۲-۱-۱- ویژگیهای فردی
۱۱۱	۴-۲-۱-۲- ویژگیهای اقتصادی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۲۱	۴-۲-۱-۳- منزلت اجتماعی
۱۲۳	۴-۲-۲- تجزیه و تحلیل رگرسیون
۱۲۶	۴-۲-۳- تعیین وجود تفاوت میان دو گروه
فصل پنجم: خلاصه، نتیجه گیری و پیشنهادات	
۱۳۲	۵-۱- خلاصه
۱۳۴	۵-۲- نتیجه گیری
۱۳۴	۵-۲-۱- نتایج حاصل از تحلیل توصیفی داده‌ها
۱۳۶	۵-۲-۲- نتایج حاصل از تحلیل استنباطی داده‌ها
۱۴۰	۵-۳- پیشنهادات
۱۴۳	منابع
۱۵۴	ضمائم

فهرست جداول

شماره و عنوان جدول	صفحه
جدول ۱-۲: وضعیت جهانی تعاونی های کشاورزی در ۴۷ کشور مورد مطالعه	۱۷
جدول ۲-۲: مشخصات تعاونی های کشاورزی در تعدادی از کشورهای اروپایی	۲۰
جدول ۲-۳: مشخصات تعاونی های کشاورزی در تعدادی از کشورهای قاره آمریکا	۲۱
جدول ۴-۴: مشخصات تعاونی های کشاورزی در تعدادی از کشورهای آفریقایی	۲۲
جدول ۲-۵: مشخصات تعاونی های کشاورزی در تعدادی از کشورهای آسیایی	۲۴
جدول ۱-۳: طبقه بندی جامعه آماری تحقیق و تعداد نمونه در هر طبقه	۶۵
جدول ۱-۴: وضعیت سنی پاسخگویان	۷۸
جدول ۲-۴: وضعیت تحصیلات پاسخگویان	۷۹
جدول ۳-۴: محل سکونت پاسخگویان	۷۹
جدول ۴-۴: سابقه کار کشاورزی پاسخگویان	۸۰
جدول ۴-۵: فاصله مزرعه پاسخگویان تا مرکز خدمات کشاورزی	۸۱
جدول ۴-۶: میزان اعتماد نسبت به توصیه های مروجین و کارشناسان کشاورزی	۸۱
جدول ۴-۷: میزان کاربرد عملی توصیه های مروجین و کارشناسان کشاورزی	۸۲
جدول ۴-۸: میزان تماس پاسخگویان با مراکز خدمات کشاورزی یا تعاونی های تولید روستایی	۸۳
جدول ۴-۹: وضعیت تماس های ترویجی پاسخگویان	۸۵
جدول ۴-۱۰: میزان تماس پاسخگویان با کانالهای ارتباطی	۸۶
جدول ۴-۱۱: میزان کسب اطلاعات از کانالهای ارتباطی مختلف	۸۷-۹۰
جدول ۴-۱۲: وضعیت درآمد پاسخگویان	۹۱

فهرست جداول

شماره و عنوان جدول	صفحه
جدول ۴-۱۳: وضعیت شغلی پاسخگویان	۹۲
جدول ۴-۱۴: وضعیت مقدار زمین پاسخگویان	۹۲
جدول ۴-۱۵: سطح زیر کشت افراد	۹۳
جدول ۴-۱۶: وضعیت پراکندگی زمین پاسخگویان	۹۴
جدول ۴-۱۷: نوع مالکیت زمین زراعی افراد	۹۴
جدول ۴-۱۸: میزان مشارکت افراد خانواده در کار کشاورزی	۹۵
جدول ۴-۱۹: وضعیت دسترسی و استفاده پاسخگویان از نهاده‌ها، وام و اعتبارات و ماشین آلات کشاورزی	۹۷
جدول ۴-۲۰: منزلت اجتماعی پاسخگویان	۹۸
جدول ۴-۲۱: وضعیت میانگین و انحراف معیار ویژگیهای فردی و اجتماعی پاسخگویان	۹۹
جدول ۴-۲۲: وضعیت میانگین و انحراف معیار ویژگیهای اقتصادی پاسخگویان	۱۰۰
جدول ۴-۲۳: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای سن و عضویت کشاورزان	۱۰۲
جدول ۴-۲۴: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای میزان سواد و عضویت کشاورزان	۱۰۳
جدول ۴-۲۵: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای سابقه کار و عضویت کشاورزان	۱۰۴
جدول ۴-۲۶: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای فاصله مزرعه تا مرکز خدمات و عضویت کشاورزان	۱۰۵
جدول ۴-۲۷: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای میزان اعتماد به توصیه‌های مروجی و عضویت کشاورزان	۱۰۶
جدول ۴-۲۸: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای عمل به توصیه‌های مروجین و عضویت کشاورزان	۱۰۷

فهرست جداول

شماره و عنوان جدول	صفحه
جدول ۴ - ۲۹: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای میزان تماس با مراکز خدمات و عضویت کشاورزان ...	۱۰۸
جدول ۴ - ۳۰: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای شرکت در فعالیتهای آموزشی، ترویجی و عضویت کشاورزان
.....	۱۰۹
جدول ۴ - ۳۱: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای میزان تماس با کانالهای ارتباطی و عضویت کشاورزان
جدول ۴ - ۳۲: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای درآمد و عضویت افراد
جدول ۴ - ۳۳: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای متغیرهای شغل اصلی و عضویت افراد
جدول ۴ - ۳۴: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای میزان زمین و عضویت افراد
جدول ۴ - ۳۵: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای سطح زیرکشت و عضویت افراد
جدول ۴ - ۳۶: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای تعداد قطعات زمین و عضویت افراد
جدول ۴ - ۳۷: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای میزان مشارکت خانواده در کار کشاورزی و عضویت افراد
.....	۱۱۶
جدول ۴ - ۳۸: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای میزان استفاده از وام و اعتبارات و عضویت افراد
جدول ۴ - ۳۹: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای دسترسی به نهاده‌ها و عضویت افراد
جدول ۴ - ۴۰: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای میزان استفاده از نهاده‌ها و عضویت افراد
جدول ۴ - ۴۱: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای استفاده از ماشین‌آلات و عضویت افراد
جدول ۴ - ۴۲: نتایج آزمون کای اسکور متغیرهای منزلت اجتماعی و عضویت افراد
جدول ۴ - ۴۳: نتایج آزمون کای اسکور جهت تعیین وجود رابطه میان ویژگیهای مختلف افراد و عضویت آنها در تعاونی‌های تولید
.....	۱۲۲